

Biuro Krajowe Partii Zieloni

ul. Piękna 1b/22, 00-539 Warszawa

tel. +48 662 333 276

sekretariat@partiazieloni.pl

partiazieloni.pl partiazieloni @Zieloni

NIP: 5252320250

PKO BP SA IX Oddział w Warszawie

BIC (SWIFT) BPKOPLPW

82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

Warszawa, 27 stycznia 2021 r.

List otwarty Partii Zieloni ws. nielegalnych składowisk odpadów

Szanowni Państwo!

Jesteśmy świadkami regularnie powtarzających się, teoretycznie przypadkowych, pożarów składowisk odpadów w Polsce i mnożenia się coraz to nowych miejsc nielegalnego składowania odpadów. Zjawisko to ma szerokie negatywne konsekwencje dla polskiego społeczeństwa i gospodarki.

Po pierwsze, **umacnia pozycję „mafii śmieciowej”** – zorganizowanych grup przestępczych, które z nielegalnego procederu odbioru i składowania odpadów w nielegalnych miejscach, a także z importu odpadów z zagranicy, uczyniły potężne źródło nieopodatkowanego dochodu. W efekcie nieudolności państwa mafia tworzy powiązania z władzą publiczną. Miało to miejsce w Bogatyni, gdzie wedle doniesień medialnych mafia połączyła przestępców nielegalnie importujących odpady i składujących je na publicznym składowisku oraz prominentnych polityków lokalnych, wywodzących się z Prawa i Sprawiedliwości.

Drugą bardzo szkodliwą konsekwencją jest **skażenie środowiska**, spowodowane zarówno samym składowaniem (zanieczyszczenie gruntu i wód gruntowych zagrażające zdrowiu i życiu obywateli i obywateli, odór uciążliwy dla mieszkańek i mieszkańców, niszczenie estetyki poszczególnych miejscowości), jak również pożarami, pociągającymi za sobą wielomilionowe koszty akcji gaśniczych i skażenie powietrza trującymi gazami i pyłami.

Trzecią ważną konsekwencją jest **obniżenie wpływów publicznych**, spowodowane nieuiszczaniem przez mafię podatków i opłat związanych z prowadzoną działalnością.

Czwartą konsekwencją jest **obciążenie samorządów lokalnych** kosztami likwidacji takich składowisk i utylizacji odpadów, spowodowane nieudolnością państwa w egzekwowaniu tych obowiązków przez sprawców. Nieskuteczność władz państwowych przeraża, a dokonana przez Sejm latem 2018 r. nowelizacja ustawy o odpadach okazała się niewystarczająca.

Jako Partia Zieloni już w lutym 2019 roku apelowaliśmy do ministrów spraw wewnętrznych i administracji, środowiska oraz sprawiedliwości o pilne zmiany legislacyjne w tym zakresie. Na list otwarty z konkretnymi propozycjami zmian nie uzyskaliśmy do dziś żadnej odpowiedzi. Dlatego po raz kolejny przypominamy i przedstawiamy nasze propozycje zmian w prawie, które pomogą walczyć z tymi niebezpiecznymi zjawiskami.

1. Egzekucja prawa

Podstawowym problemem wskazanym przez urzędników jest brak możliwości egzekucji prawa. Decyzje nakazowe wójtów, burmistrzów i prezydentów miast nie są wykonywane, a nakładane grzywny są nieegzekwowalne. Dla przykładu, jedno dolnośląskie składowisko paliło się ponad 30 razy w ciągu ostatnich 10 lat a osoby za to odpowiedzialne nie poniosły żadnych konsekwencji! Działalność mafii śmieciowej prowadzona jest często na tzw. "słupy" – osoby fizyczne bez majątku, spółki pozbawione zarządów itp. Urzędy gmin nie dysponują stosownymi uprawnieniami śledczymi, aby ustalić rzeczywistych beneficjentów i organizatorów tego procederu.

Aby to zmienić konieczna jest w tym celu współpraca z policją i prokuraturą, które powinny utworzyć wyspecjalizowane zespoły do ścigania przestępczości przeciw środowisku. Dlatego apelujemy do ministrów Zbigniewa Ziobry i Mariusza Kamińskiego o wydzielenie w ramach komend powiatowych i prokuratur rejonowych specjalnych wydziałów, w których pracowałyby osoby posiadające odpowiednie kompetencje. Prokuratorzy i policjanci muszą przejść szkolenia z zakresu zagrożeń ekologicznych, żeby zmienić ich podejście do będących ich przyczyną przestępstw - dotychczas bowiem prokuratury hurtowo umarzały postępowania ze względu na rzekomo niską szkodliwość społeczną czynu. Policja i prokuratura, równoległe do działań administracji publicznej, powinny prowadzić własne śledztwa w zakresie prowadzenia nielegalnych składowisk i przekazywać swoje ustalenia administracji publicznej w celu usprawnienia postępowań administracyjnych!

Dodatkowo apelujemy o zmiany w prawie przedsiębiorców oraz kodeksie postępowania administracyjnego w zakresie prowadzenia kontroli. Przestępcy działają w taki sposób, że przeprowadzenie kontroli jest często niemożliwe ze względu na zamknięcie zakładu lub nie przynosi ona efektu z uwagi na usunięcie nieprawidłowości na czas kontroli, po zakończeniu której odpady przeważnie wracają na miejsce nielegalnego składowania. Dlatego należy pilnie uprościć procedurę w tym zakresie. Kontrole powinny odbywać się bez zapowiedzi, powinno się również dopuścić kontrole krzyżowe różnych służb. Służby powinny współdziałać i uzupełniać swoje kompetencje. Każdy protokół z kontroli składowiska, który stwierdza naruszenia, z urzędu powinien trafić do prokuratury.

Urzędnikom brakuje wsparcia prawników i ekspertów. Apelujemy więc o wyposażenie organów ochrony środowiska w dodatkowe fundusze na zlecenie ekspertów. Powinna powstać ogólnopolska baza biegłych w zakresie ochrony środowiska, z których wiedzy mogłyby korzystać organy administracji i ścigania. Ponadto domagamy się, aby w skomplikowanych sprawach organy ochrony środowiska uzyskały wsparcie radców Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Często słyszymy, że orzecznik nieposiadający wykształcenia prawniczego jest bezradny w sporze z przestępcami wspieranymi przez czołowe kancelarie prawne.

Ze względu na uchybienia proceduralne, postępowania administracyjne i sądownoadministracyjne ciągną się latami!

2. Penalizacja procederu nielegalnego składowania odpadów

Nielegalne składowanie odpadów powinno być zawsze traktowane jako przestępstwo, ponieważ powoduje ogromne straty dla budżetu państwa i samorządów oraz stanowi zagrożenie dla środowiska. Dlatego postulujemy aby każde prowadzenie nielegalnego składowiska odpadów było zagrożone karą więzienia. W przypadku składowania odpadów niebezpiecznych, bądź w przypadku składowisk o większej powierzchni (np. powyżej 5000 m²), kara winna ulec znacznemu zwiększeniu. Obok zagrożenia karą więzienia powinna zostać wprowadzona dodatkowa sankcja finansowa, wymierzana stosownie do stworzonego zagrożenia (kategorii odpadów) i powierzchni składowiska.

Ten postulat powinien zostać jak najszybciej zrealizowany poprzez wprowadzenie do kodeksu karnego nowego przepisu sankcyjnego tak, aby dać organom prokuratury skuteczne narzędzie do zwalczania tego wyjątkowo karygodnego i niebezpiecznego zjawiska. W chwili obecnej wykazanie przesłanek odpowiedzialności karnej z art. 183 kk jest niesłychanie trudne. Wskutek tego skuteczne postępowania prowadzone są dopiero wówczas, gdy dojdzie do ekologicznej lub ludzkiej tragedii. Jednym z podstawowych celów postępowania karnego jest prewencja. Spełnienie tej roli prawa karnego będzie możliwe, gdy organy ścigania będą mogły podjąć walkę z nielegalnym procederem, zanim wywoła on druzgocące skutki społeczne.

3. Sankcje administracyjne

Zawarte w ustawie o odpadach sankcje administracyjne w wysokości do 1 mln złotych są niewystarczające. Sankcja powinna zawsze przewyższać przychód z nielegalnej działalności. Apelujemy o podwyższenie limitu kary i powiązanie jej z szacowanymi przychodami z działalności przestępczej!

Już samo naruszenie zasad ochrony przeciwpożarowej powinno być sankcjonowane grzywną – przynajmniej 10 tys. złotych. Nieusunięcie w terminie naruszeń powinno skutkować nałożeniem kolejnej grzywny. Organem uprawnionym do nakładania grzywny powinien być kontrolujący strażak.

W ramach planowanego wprowadzenia przez państwo monitoringu granicznego cystern paliwowych postulujemy objęcie tym monitoringiem również pojazdów ciężarowych przewożących odpady. Informacja o takich pojazdach powinna zostać przekazana do organów administracji. Każdą ciężarówkę należy rozliczyć. Postulujemy podwyższenie limitu kar administracyjnych za nielegalny transport odpadów z zakresu 2-10 tys. zł do 10-100 tys. zł i zatrzymanie pojazdu naruszającego przepisy na poczet kary.

4. Inspekcja Ochrony Środowiska

Wojewódzkie Inspekcje Ochrony Środowiska są w myśl przepisów ustawy o odpadach podstawowym organem kontrolnym i sankcyjnym. Tymczasem organy te nie wypełniają swoich podstawowych obowiązków. Czynią to w ich zastępstwie urzędy gmin, które pomimo posiadania pewnych uprawnień nie są władne nakładać administracyjnych kar pieniężnych, przewidzianych ustawą o odpadach. To musi się natychmiast zmienić!

Apelujemy o poddanie Wojewódzkich Inspekcji Ochrony Środowiska hierarchicznej podległości marszałków województw. Marszałkowie, jako reprezentanci samorządu, powinni być żywo zainteresowani sprawną służbą ochrony środowiska. Wojewódzkie Inspekcje Ochrony Środowiska wymagają pilnego wsparcia personalnego i sprzętowego. Ponadto należy natychmiast rozszerzyć ich kompetencje, umożliwiając inspektorom ochrony środowiska kontrolowanie osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Często właśnie takie osoby prowadzą nielegalne składowiska odpadów!

5. Apel o synergię

Ze względu na podział kompetencji organów powołanych do zwalczania nielegalnych składowisk konieczna jest synergia działania poszczególnych służb i dobra wola zinstytucjonalizowanej współpracy na wszystkich szczeblach. Konieczne jest powołanie wspólnych zespołów roboczych, wyznaczanie i realizacja wspólnych planów kontroli, czy dzielenie się ustaleniami i zebrany materiał dowodowy. Potrzeba tu współpracy wszystkich kompetentnych organów: strażaków, policjantów, WIOŚ, RDOŚ, starostów, wójtów, burmistrzów i prezydentów, strażników miejskich. Przykładowo:

1. Bez działania WIOŚ nie da się uzyskać wyników kontroli i nałożyć administracyjnej kary pieniężnej.
2. Bez udziału wójta/burmistrza/prezydenta nie da się wydać decyzji nakazującej usunięcie odpadów.
3. Bez usunięcia odpadów RDOŚ nie przeprowadzi postępowania w sprawie usunięcia szkody w środowisku.
4. Bez straży pożarnej nie da się ustalić naruszenia warunków ochrony przeciwpożarowej.
5. Bez starosty nie da się cofnąć zezwolenia na składowanie odpadów.
6. Bez pracy prokuratury i policji nie da się ustalić rzeczywistych organizatorów i beneficjentów procederu.

Należy wreszcie przeciąć ten węzeł gordyjski państwa teoretycznego i imposybilizmu systemowego, który pozwala przestępcom zarabiać miliardy złotych kosztem naszego zdrowia, środowiska i podatków!

Docelowo cały system musi zostać usprawniony, a kompetencje poszczególnych organów (poza strażą pożarną, policją i prokuraturą) zespolone w jednym organie dla poprawy zarządzania państwem.

6. Rola organizacji społecznych

Rolą organizacji społecznych jest dbanie o transparentność całego systemu, monitorowanie niepożądanych zjawisk i ich zgłaszanie właściwym organom, a także pośredniczenie i pomoc obywatelkom i obywatelom w relacjach z administracją publiczną i organami ścigania.

Tymczasem, aktualnie zgodnie z art. 170 ustawy o odpadach: *„Do postępowań w sprawach zezwolenia na zbieranie odpadów, zezwolenia na przetwarzanie odpadów, zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów, decyzji zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska odpadów, zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części oraz zgody na wydobywanie odpadów ze składowiska*

odpadów nie stosuje się art. 31 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, zgodnie z którym organizacja społeczna może w sprawie dotyczącej innej osoby występować z żądaniem: 1) wszczęcia postępowania, 2) dopuszczenia jej do udziału w postępowaniu, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji i gdy przemawia za tym interes społeczny”.

Oznacza to, że organizacja społeczna nie ma w powyższym zakresie prawa żądać inicjowania postępowania ani żądać dopuszczenia do udziału w charakterze strony. Dodatkowo stronami postępowań, o których mowa powyżej, nie są właściciele nieruchomości sąsiadujących z instalacją lub nieruchomością, na której będzie prowadzone zbieranie odpadów, przetwarzanie odpadów lub wydobywanie odpadów ze składowiska odpadów.

Należy niezwłocznie wyeliminować te skandaliczne przepisy z porządku prawnego. To sąsiad i organizacja społeczna są partnerami organu w monitorowaniu postępowania administracyjnego. Pozbawienie ich prawa strony w postępowaniu narusza podstawowe standardy demokratyczne. W szczególności, wobec istniejącej skali naruszeń prawa, sytuacja ta nie może mieć miejsca!

Szanowni Państwo, w naszej ocenie realizacja powyższych postulatów pozwoli na uszczelnienie systemu składowania odpadów i systemowe rozwiązanie szeregu nieprawidłowości. Apelujemy o wzniesienie się ponad polityczne podziały, wysłuchanie naszego stanowiska i pilne wdrożenie naszych postulatów. Opracowaliśmy je wspólnie z przedstawicielami administracji publicznej, biznesu oraz organizacjami społecznymi. Byłoby wielką szkoda, gdyby grupy przestępcze nadal mogły żerować na polskim środowisku.

Przewodniczącą Partii Zieloni
Małgorzata Tracz

Przewodniczącą Partii Zieloni
Wojciech Kubalewski

